

## Nr 287.

Av fru **Gärde Widemar** och herr **von Friesen**, om  
*viss ändring av 5 kap. 15 § giftermålsbalken.*

I kap. 5 § 15 nya giftermålsbalken stadgas, att hustrun med vigseln erhåller mannens släktnamn och endast efter särskild anmälan i den ordning Konungen bestämmer må bära sitt eget och mannens namn i förening. Då denna bestämmelse år 1920 infördes i den svenska lagen, innebar det en brytning med tidigare svensk rätt, enligt vilken gift kvinna ägt att bruka sitt eget släktnamn även efter giftermål. Såsom motivering för detta för Sverige nya rättsinstitut anförde lagberedningen: »Den personliga gemenskap mellan makarna, som äktenskapet medför, synes böra erhålla sitt uttryck däri, att bägge makarna hava samma släktnamn. Förevarande paragraf fastslår därför, i anslutning till härskande ordning icke blott i vårt land utan bland kulturfolken i allmänhet, den regeln, att hustrun med vigseln erhåller mannens släktnamn. Det förekommer dock numera emellanåt, att hustrun önskar i förening med mannens namn bära det namn hon hade såsom ogift. Hinder för en dylik anordning synes icke böra av lagen uppställas, och därför har jämväl upptagits ett stadgande om hustruns rätt i berörda hänseende. Hustru, som vill begagna sig av denna rätt, bör dock till förekommande av oreda i namnförhållandena vara pliktig att därom göra anmälan.»

Bestämmelsen, som redan på förslagsstadiet mötte opposition både inom och utom riksdagen, föranledde vid 1920 års riksdag en motion, I: 175, med yrkande att densamma måtte utgå eller att hustrun i varje fall skulle tillerkännas rätten att själv bestämma, om hon skulle bära sitt eget eller mannens släktnamn. Lagutskottet, som emellertid icke var enhälligt, avstyrkte motionen under understrykande av lagberedningens ovan citerade motivering, och bestämmelsen kom med riksdagens bifall att ingå i nya giftermålsbalken. Det må dock i detta sammanhang erinras därom, att riksdagen biföll förslaget med mycket knapp majoritet, i första kammaren med 53 röster mot 51 och i andra kammaren med 88 röster mot 61.

Vid 1942 och 1943 års riksdagar väcktes motioner i syfte att uppmjuka de 1920 införda reglerna, så att kvinnorna åter finge rätt att efter äktenskaps ingående bruka sitt eget släktnamn. I motionen 1942 II: 152 betonades, att »en mera omfattande yrkesutbildning har medfört, att det blivit allt vanligare, att kvinnorna behålla sitt yrkesarbete efter giftermål. För många yrkeskvinnor, vilka såsom ogifta skaffat sig en good will i sitt namn, är det av stor ekonomisk betydelse att såsom gifta få behålla detta namn.» Vidare underströkos de olägenheter, som vore förenade med bruket av s. k. dubbel-

namn, och framhölls det extralegala bruk av eget namn, som många gifta kvinnor kommit att tillämpa. Vid 1942 års riksdag hemställde första lagutskottet, att riksdagen måtte besluta om utredning i frågan. Såsom motivering för sin hemställan anförde utskottet bl. a. följande: »Såsom av utskottets redogörelse framgår, voro vid lagbestämmelsens tillkomst år 1920 meningarna om dess lämplighet delade, och som skäl mot bestämmelsens införande framhölls särskilt att det för hustru, som före giftermålet skapat sig en ställning såsom t. ex. affärsidkare eller konstnärinna, kunde medföra allvarliga olägenheter, om hon icke finge behålla sitt gamla släktnamn i oförändrad form. Dessa farhågor synas hava besannats, och efter hand som det blivit vanligare att gift kvinna idkar förvärvsverksamhet hava olägenheter av makars namngemenskap allt mer framträtt. Möjligheten att använda det gamla släktnamnet i förening med mannens släktnamn har icke visat sig vara en ur praktisk synpunkt tillfredsställande lösning, och att ett behov av ändrade bestämmelser rörande äktenskapets namnrättsliga förhållanden föreligger bestrykes därav, att inom de fria yrkena i icke obetydlig utsträckning uppkommit den från lagbestämmelsen avvikande praxis, att gift kvinna använder sitt gamla släktnamn.»

Utskottets hemställan blev emellertid avslagen av riksdagen. Även denna gång med knapp majoritet, i första kammaren med 52 röster mot 45 och i andra kammaren med 82 röster mot 64. Då ärendet återkom motionsvägen året därpå avstyrkte utskottet motionen under motivering att frågan varit föremål för behandling vid föregående års riksdag och då icke lett till någon riksdagens åtgärd. Utskottets avstyrkande hemställan, mot vilken sju av dess ledamöter reserverat sig, bifölls av riksdagen.

Kraven i ovan nämnda motioner, en gång tillstyrkta av första lagutskottet, äga icke blott lika giltighet i dag som för ett kvartsekel sedan, utan ha genom den alltmer utbredda kvinnliga yrkesverksamheten blivit än mer välmotiverade. Av kvinnoarbetskommittén i dess år 1938 utgivna betänkande (SOU 1938: 47) framhölls önskvärdheten av att äktenskapens namnrättsliga förhållanden snarast upptoges till övervägande.

Det har blivit allt vanligare att gift kvinna med åsidosättande av lagens bestämmelser använder sitt eget släktnamn. Än tydligare framträder skillnaden mellan gällande lag och utvecklade sedvana på detta område, då gifta kvinnor i *officiella* sammanhang — t. o. m. statsråd — använda sitt släktnamn såsom ogift. Av här relaterade förhållanden framgår att 1920 års lagstiftning i fråga om gift kvinnas namn icke har varit lycklig.

Med stöd av det nu anförda få vi hemställa,

att kap. 5 § 15 giftermålsbalken ändras på det sätt, att hustrun äger rätt att bestämma, huruvida hon efter vigseln skall bära sitt eget eller mannens släktnamn eller båda i förening.

Stockholm i januari 1949.

*Ingrid Gärde Widemar.*

*Bertil von Friesen.*